

BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Nedjelja, 26. rujna 2021.

55. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

„DOĐI I VIDI“
(Iv 1,46)

Komunicirati susrećući osobe
tamo gdje jesu i kakve jesu

Predgovor

55. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

„DOĐI I VIDI“ (Iv 1,46).

KOMUNICIRATI SUSREĆUĆI OSOBE TAMO GDJE JESU I
KAKVE JESU

Već 55. godinu zaredom rimski biskupi se, u povodu Svjetskoga dana društvene komunikacije, posebnom porukom obraćaju cijeloj Katoličkoj Crkvi, kao i svakom njezinu članu ponaosob, ali i cijelomu svijetu, posebice vlasnicima, urednicima i svim djelatnicima u tom važnom području života suvremenoga svijeta. Naravno, obraćaju također jednako i korisnicima njihovih poruka, ideja i informacija. I svake godine ta je poruka posvećena nekoj novoj temi, koja u prethodnom razdoblju nije bila sadržaj papinskih poruka. Tako je i ove godine učinio papa Franjo.

U skladu s odlukom Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, Svjetski dan sredstava društvene komunikacije održava se u našim biskupijama svake godine u posljednju nedjelju mjeseca rujna. Tako će taj dan, koji se ove 2021. godine održava 55. put, u skladu s tom odlukom, u našim župama biti obilježen 26. rujna.

Već kroz nekoliko godina ustalio se običaj, da predsjednik Vijeća za medije BK BiH, u dogovoru s nadležnim biskupom i župnikom, na taj dan predvodi slavlje Svete Mise u jednoj od naših župnih zajednica. Svake godine u drugoj biskupiji i drugoj župi. Započelo je Svetom Misom u Mostaru 2014. godine, te nastavljeno u Sarajevu, Banja Luci, Tomislavgradu,

Žepču, Drvaru i Potocima kod Mostara. I nastavljajući tu lijepu tradiciju, ove godine će to, ako Bog da, biti u Tolisi, gdje ćemo zajedničku molitvu uputiti Gospodinu Bogu za izgradnju zdravoga zajedništva među ljudima.

U povodu 55. svjetskoga dana sredstava društvene komunikacije papa Franjo se ove godine obratio cijeloj svjetskoj javnosti potaknut riječima: „Dođi i vidi“. To su riječi, koje je Isusov učenik Filip izgovorio Natanaelu, nakon što je ovaj izrazio sumnju da bi iz Nazareta, odakle je bio Isus, moglo uopće doći nešto dobro. To jest, Papa predlaže da bi oni koji posreduju informacije i ostale sadržaje, ako su vođeni pravilom istine i objektivnoga poznavanja stvari, trebali također iskustveno poznavati ono što priopćavaju. Kroz osobno iskustvo posebice je potrebno poznavati ljude da bi se o njima, njihovim životima, stvarnom stanju i potrebama moglo objektivno izvješćivati. Odnosno, kao što Papa veli u podnaslovu svoje ovogodišnje poruke, oni koji stvaraju i posreduju informaciju i služe se sredstvima društvene komunikacije trebaju komunicirati tako da ljude i situacije, o kojima izvješćuju, prije toga susreću tamo gdje jesu i kakvi jesu.

Budući da su novinari najvažniji čimbenik u tom važnom području suvremenoga načina života i kulture, neka bude ponovljeno također ove godine, da se izborom datuma objavljivanja papine poruke nastavlja praksa, da ona bude objavljena 24. siječnja, na blagdan svetoga Franje Saleškoga, ženevskoga biskupa (umro 1622.), crkvenoga naučitelja (1877.) i zaštitnika novinara od 1923. godine

U skladu s osnovnom Papinom nakanom, u zagovor svetoga Franje Saleškoga, preporučujemo u Božji blagoslov živote i plemenita nastojanja svih djelatnika u sredstvima društvene komunikacije da, promičući dostojanstvo i prava ljudske osobe, istinu i opće dobro, dadnu svoj doprinos za izgradnju i učvršćenje stvarnoga zajedništva i sloge među ljudima.

Sarajevo, 31. kolovoza 2021.

*✠ Don Tomo Vukšić, sarajevski nadbiskup koadjutor
i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata
Predsjednik Vijeća za sredstva
društvene komunikacije BK BiH*

Poruka pape Franje za 55. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija (2021.)

„DOĐI I VIDI“ (IV 1, 46). KOMUNICIRATI SUSREĆUĆI
OSOBE TAMO GDJE JESU I KAKVE JESU

Draga braćo i sestre,

poziv »dođi i vidi«, koji prati Isusove prve dirljive susrete sa svojim učenicima, ujedno je metoda svake istinske ljudske komunikacije. Da bismo mogli govoriti istinu o životu koja postaje povijest (usp. *Poruku za 54. svjetski dan sredstava društvenih komunikacija*, 24. siječnja 2020.), potrebno je izaći iz samodopadne preuzetnosti da to „već znamo“ i dati se na put, ići da bismo vidjeli, biti s ljudima, slušati ih, prikupljajući korisne sugestije stvarnosti, koje će nas uvijek iznova na određeni način iznenaditi. »Zadivljeno otvori oči onome što ćeš vidjeti i pusti da ti ruku ispuni svježi lahor životnosti, tako da oni koji budu čitali tvoj tekst mogu “opipati” čudesno drhtanje života«, savjetovao je bl. Emanuel Lozano Garrido¹ svojim kolegama novinarima. Zato ovogodišnju Poruku želim posvetiti pozivu “dođi i vidi” kao sugestiju za svaki komunikacijski izričaj koji želi biti jasan i iskren: u novinarskoj redakciji kao i u svijetu interneta, u redovitom propovijedanju Crkve, kao i u političkoj ili društvenoj komunikaciji. “Dođi i vidi” način je na koji se kršćanska vjera prenosi, počevši od onih prvih susreta na obalama Jordana i Genezaretskog jezera.

Poderati potplate cipelâ

¹ Španjolski novinar, rođen 1920. a umro 1971., blaženim proglašen 2010.

Okrenimo se velikoj tematici informiranja. Pažljivi promatrači već se dugo žale na rizik ujednačavanja novina koje postaju kopije jedne drugih ili informativnih radijskih i televizijskih emisija, kao i informativnih sadržaja na mrežnim stranicama koji su vrlo slični i u kojima istraživanje i reportaža gube svoje mjesto i kvalitetu te se zamjenjuju stereotipnim, "uštogljenim", autoreferencijalnim informiranjem koje sve manje uspijeva pokazati pravo stanje stvari i konkretan život ljudi te koje više nije sposobno razabirati najvažnije društvene pojave ni pozitivan doprinos koji proizlazi iz temelja samoga društva. Kriza izdavaštva vodi u rizik da se vijest oblikuje u redakcijama, pred računalom, za terminalima u tiskovnim agencijama i na društvenim medijima bez izlaženja na ulicu, „bez trošenja cipela“, bez susretanja osoba kako bi se tražile priče ili stekao neposredan uvid u određene situacije. Ako se ne otvorimo susretu, ostajemo puki vanjski promatrači, unatoč tehnološkim inovacijama koje imaju mogućnosti da nas stave pred sveobuhvatnom stvarnošću u koju smo, kako nam se čini, svi uronjeni. Svako je sredstvo korisno i dragocjeno samo u onoj mjeri u kojoj nas potiče da idemo vidjeti ono što inače ne bismo znali, ako se na internet stave znanjâ koja u protivnom ne bi bila u opticaju i ako se omoguće susreti do kojih inače ne bi došlo.

Informativni detalji u evanđeoskom izvještaju

Prvim učenicima koji ga žele upoznati, nakon njegova krštenja u rijeci Jordanu, Isus odgovara: »Dođite i vidjet ćete« (Iv 1, 39), pozivajući ih na življenje zajedništva. Više od pola stoljeća poslije kada Ivan, već u vrlo poznoj dobi, piše svoje Evanđelje, spominje neke

detalje u svom izvještaju koji otkrivaju njegovu prisutnost na tome mjestu i utjecaj koji je to iskustvo imalo na njegov život: »Bila je otprilike deseta ura«, bilježi on, to jest četiri popodne (usp. r. 39). Sutradan – pripovijeda dalje Ivan – Filip obavještava Natanaela o susretu s Mesijom. Njegov je prijatelj sumnjičav: »Iz Nazareta da može biti što dobro?« Filip ga ne pokušava uvjeriti argumentima, nego mu kaže: »Dođi i vidi« (usp. rr. 45-46). Natanael odlazi i vidi, i od toga se časa njegov život mijenja. Tako započinje kršćanska vjera. I tako se prenosi: kao neposredno poznavanje koje se rađa iz iskustva, a ne po čuvenju. »Sada više ne vjerujemo zbog tvoga kazivanja; ta sami smo čuli«, kažu ljudi Samarijanki nakon što se Isus zaustavio u njihovu gradu (usp. Iv 4, 39-42). "Dođi i vidi" najlakši je način za upoznavanje stvarnosti. To je najčestitija provjera svake poruke, jer da bi se nešto poznavalo, treba se s tim susresti, pustiti onome tko je preda mnom da mi govori i dopustiti da njegovo svjedočanstvo dopre do mene.

Zahvaljujući hrabrosti mnogih novinara

Novinarstvo, kao prikaz stvarnosti, zahtijeva sposobnost da se ide tamo gdje nitko drugi ne ide: pokrenuti se i željeti vidjeti. Znatiželja, otvorenost i strast. Moramo zahvaliti hrabrosti i zalaganju tolikih profesionalaca – novinarâ, snimateljâ, montažerâ i redateljâ, koji se često u svom poslu izlažu velikim opasnostima – što danas, na primjer, znamo za teške situacije kroz koje prolaze progonjene manjine u različitim dijelovima svijeta; što su prokazana mnoga nasilja i nepravde počinjeni nad siromašnima i nad stvorenim svijetom; što se govori o mnogim zaboravljenim ratovima. Bio bi gubitak ne samo za

informiranje nego za društvo u cjelini i za demokraciju kad bi tih glasova nestalo: osiromašenje za čovječanstvo. Brojne situacije na našem planetu, još više u ovo vrijeme pandemije, obraćaju se svijetu komunikacije upućujući mu poziv da „dođe i vidi”. Postoji opasnost da se o pandemiji, pa tako i o svakoj krizi, govori samo iz perspektive bogatijeg svijeta, da se vode „dvostruka mjerila”. Mislimo na pitanje cjepivâ, zdravstvene skrbi općenito, na rizik od opasnosti isključivanja onih koji grcaju u najvećoj bijedi i oskudici. Tko će nam govoriti o iščekivanju ozdravljenja u najsiriromašnijim selima Azije, Latinske Amerike i Afrike? Postoji opasnost da socijalne i ekonomske razlike na globalnom planu utječu na redoslijed distribucije cjepiva protiv covida, sa siromašnima uvijek a posljednjem mjestu i načelno zagovaranim pravom svih na zdravstvenu zaštitu lišenim stvarne vrijednosti. Ali i među onima koji su sretniji socijalna drama obitelji koje su brzo zapale u siromaštvo ostaje uglavnom skrivena: o bolnom prizoru ljudi koji se više ne srame stati u red ispred Caritasovih centara kako bi dobili paket sa živežnim namirnicama ne govori se previše.

Mogućnosti i zamke interneta

Internet sa svojim nebrojenim oblicima izražavanja na društvenim medijima može povećati mogućnost pripovijedanja i dijeljenja s drugima, omogućiti mnogo više očiju uperenih prema svijetu protoka slika i svjedočanstava. Digitalna nam tehnologija pruža mogućnost primanja pravodobnih informacija iz prve ruke, koje su ponekad vrlo korisne: sjetimo se nekih izvanrednih situacija u kojima se prve vijesti, kao i prve servisne informacije, objavljuju upravo na internetu.

Moćno je to oruđe koje od nas kao korisnika i potrošača traži odgovornost. Potencijalno svi možemo postati svjedoci događaja o kojima bi inače tradicionalni mediji propustili izvješćivati, dati svoj doprinos kao građani, otkriti više, također pozitivnih, priča. Zahvaljujući internetu imamo priliku pripovijedati o onome što vidimo, što se odigrava pred našim očima i dijeliti svjedočanstva s drugima.

No svima su već sada postali očiti rizici komunikacije na društvenim medijima koja nije provjerena. Već neko vrijeme znamo kako se lako može manipulirati porukama, pa čak i slikama zbog mnoštva razloga, ponekad samo zbog puke narcisoidnosti. Ta kritička svijest ne potiče na demonizaciju tog oruđa, nego na bolju sposobnost razlučivanja i zreliji osjećaj odgovornosti bilo u širenju bilo u primanju sadržaja. Svi smo odgovorni za komunikaciju u kojoj sudjelujemo, za informacije koje širimo, za kontrolu koju možemo zajedno provoditi nad lažnim vijestima razotkrivajući ih. Svi smo pozvani biti svjedocima istine: ići, vidjeti i dijeliti.

Ništa ne može zamijeniti pogled vlastitim očima

U komunikaciji nikada i ništa ne može u potpunosti nadomjestiti gledanje vlastitim očima. *Neke se stvari mogu naučiti samo iz iskustva.* Ne komuniciramo samo riječima, već i očima, tonom glasa i gestama. Snažna privlačnost kojom je Isus djelovao na one koji su ga susretali bila je povezana s istinitošću njegova navještaja, ali djelotvornost onoga što je govorio bila je neraskidivo povezana s njegovim pogledom, njegovim stavovima, pa čak i njegovom šutnjom. Učenici ne samo da su slušali njegove riječi, nego su ga gledali

dok je govorio. Naime, u njemu - utjelovljenom *Logosu* - Riječ je postala Lice, nevidljivi Bog dao se vidjeti, čuti i dotaknuti, kao što piše isti Ivan (usp. 1 Iv 1, 1-3). Riječ je djelotvorna samo ako se “vidi”, samo ako čovjeka uvodi u iskustvo, u dijalog. To je razlog zašto je ono “dođi i vidi” bilo i jest bitno.

Pomislmo koliko je obilja isprazne rječitosti u našem vremenu, u svim područjima javnog života, poslovanja, kao i politike. »Govori beskonačno mnogo ni o čemu. U njega je zdravog umovanja taman kao dva pšenična zrnca skrivena u dvije bačve pljeve: treba vam cijeli dan da ih nađete, a kad ih napokon nađete, pokaže se da nisu bili vrijedni traženja.«² Te poticajne riječi engleskog dramatičara vrijede također za nas kršćanske komunikatore. Radosna vijest evanđelja proširila se svijetom zahvaljujući susretima licem u lice s muškarcima i ženama koji su prihvatili isti taj poziv: “dođi i vidi” i koji su ostali zadivljeni onim “većim” čovjekoljubljem koje je izbijalo iz pogleda, riječi i gesta onih koji su svjedočili Isusa Krista. Sva su sredstva važna i Pavao iz Tarza, sjajan komunikator kakav je bio, sigurno bi se služio elektroničkom poštom i porukama na društvenim mrežama. No, njegova vjera, nada i ljubav bili su ono što je ostavljalo dubok dojam na njegove suvremenike koji su ga slušali dok propovijeda i imali sreću provoditi s njim vrijeme, vidjeti ga sred okupljenog zbora ili u osobnom razgovoru. Promatrajući ga na djelu na mjestima na kojima se nalazio, imali su priliku uvjeriti se koliko je istinito i plodonosno za život naviještati spasenje koje je po Božjoj milosti pronosio. I tamo gdje tog Božjeg

² W. Shakespeare, *Mletački trgovac*, čin I, scena I.

suradnika nije bilo moguće osobno susresti, učenici koje je poslao svjedočili su o njegovu načinu života u Kristu (usp. 1 Kor 4, 17). »U našim su rukama knjige, u našim očima djela«, rekao je sveti Augustin³ pozivajući nas da u stvarnosti vidimo ispunjenje proroštava prisutnih u Svetom pismu. Tako evanđelje iznova oživi svom snagom u naše dane svaki put kad primimo jasno svjedočanstvo onih čiji su se životi promijenili susretom s Isusom. Više od dvije tisuće godina kroz lanac susretâ prenosi se čar kršćanske avanture. Izazov koji se stavlja pred sve nas je, dakle, komunicirati susrećući ljude tamo gdje jesu i kakvi jesu.

*Gospodine, nauči nas izići iz sebe samih,
upustiti se u traženje istine.*

*Nauči nas da idemo i vidimo,
nauči nas slušati*

i ne gajiti predrasude.

Nauči nas ne donositi ishitrene zaključke.

*Nauči nas ići tamo gdje nitko ne želi,
uzeti si vremena da shvatimo,*

usmjeriti pozornost na ono što je bitno,

*ne dopustiti da nas rastresenim čini ono što je suvišno
i razlikovati varljivo od istinitog.*

*Udijeli nam milost da prepoznamo mjesta u svijetu u
kojima ti prebivaš*

i iskrenost da pripovijedamo ono što smo vidjeli.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 23. siječnja 2021., uoči
spomena svetoga Franje Saleškog.

Franciscus

³ Sermo 360/B, 20.

55. Svjetski dan sredstava društvenog priopćavanja

Propovijed

Draga braća i sestre,

neupitno je da je ljudsko ponašanje pod utjecajem društvenih i ekonomskih struktura u kojima ljudi žive. Stoga postoji neodložna potreba preoblikovati i humanizirati ove strukture – omogućiti svim ljudima priliku da žive dostojanstvenim ljudskim životom. No, bilo bi krivo i vodilo bi u iluziju, ako bi sve naše nade za boljim svijetom bile oslonjene jedino na političke i društvene promjene. Mediji u tome imaju veliku i značajnu ulogu. No, upravo mediji, služeći interesima svojih gospodara, više puta iskrivljuju činjenice i nadu usmjeravaju u krivom smjeru ili je pak potpuno oduzimaju.

Stoga i papa Franjo u poruci za 55. svjetski dan sredstava društvene komunikacije, koji se ove godine obilježava na temu „Dođi i vidi” (Iv 1,46), upozorava na opasnost uvijek jednake informacije, potičući da se ide tamo kamo nitko ne ide i da se pandemija ne prepričava samo očima bogatoga svijeta.

Svaku informaciju treba provjeriti, pa čak i samo Evanđelje. Istinitost informacije provjeravamo odlazeći na lice mjesta, susrećući se s ljudima o kojima se piše, a istinitost Evanđelja živeći ono što je u Evanđelju napisano. Istražimo dakle informaciju, provjerimo i Evanđelje, budimo u istini i o ovom i onom svijetu. „Dođi i vidi!”.

Čeznemo za boljim svijetom a od njega smo, čini se, sve dalje. Sama informacija neće spasiti svijet, ali je istina neophodna na putu stvaranja boljeg i pravednijeg svijeta. Kršćanska poruka kaže da prvo mora biti promijenjeno naše srce. Isus je pozvao narod na skrušenost i kajanje, jer dolazi Božje kraljevstvo. Pa i kad propovijedamo radost, ne možemo zaboraviti milijune onih koji nose Isusov križ i lome se pod njegovom težinom, milijune koje i mediji ignoriraju. Mir u Isusovu jeziku ne znači kompromis, nagodbu ili kukavičko izbjegavanje sukoba. Mir znači otpor tlačiteljskim moćima. Isus također donosi mač suda. Konačno, bez pravde, ne može biti ni ljubavi. Ljubav nije zaštićena luka za počinak nego božanska moć koja uvijek iznova stvara unatoč sukobu i porazu. Božje kraljevstvo mora doći u naš stvarni, a ne virtualni život.

Neka i mediji tomu daju svoj doprinos. Neka budu glas nemoćnih, glas gladnih, obespravljenih, glas zaboravljenih. Neka donose pozitivne i poticajne primjere iz života. Neka se krepost i dobra djela ne hvale samo u nekrolozima ili osmrtnicama dok u glavama mnogih ljudi krepost još uvijek ima prizvuk dosade, konformizma i tradicionalnih vladanja. I tako se kršćanski ideali iskrivljuju. Ako je netko zauzet ili bi među prvima trebao biti zauzet za pravedniji svijet, onda je to upravo kršćanin. Sam Isus je naš najveći i najbolji primjer. Bio je optužen za mnoge mane, manjkava obdržavanja zakona, prozvan izjelicom i vinopijom, ali ga nikada nitko nije nazvao dosadnim. Da svojom pojavom i životom nije bio uznemirujući izazov, ne bi bio ni ubijen.

Potoci tekuće vode neće nam sami po sebi ugasiti žeđ, osim ako ne zahvatimo i napunimo svoju čašu. Pasivnosti nema mjesta. Kršćanin koji se najviše moli je najzauzetiji za pravedniji svijet. Pođi i uvjeri se. Dođi i vidi.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, Bog, naš nebeski Otac, uvijek nas po daru vjere poziva da Njemu dođemo i učimo gledati - vidjeti ovaj svijet evandeoskim očima. Puni povjerenja molimo da u komunikaciji-susretu s Njim i s ljudima ostvarujemo naše spasenje te mir, pravdu i zajedništvo s drugima. Recimo zajedno:

Gospodine, usliši nas!

- Gospodine, podari snage i mudrosti papi našem Franji, biskupima, svećenicima i svima koji rade u službi naviještanja evanđelja, da Isusovu Radosnu vijest hrabro pronose svijetom svjedočeći je svojim životima, molimo te.

- Gospodine, pomози članovima naših župnih zajednica da se pravilno služe sredstvima društvenih komunikacija i uključe ih za istinsku izgradnju međusobnog povjerenja i zajedništva u duhu uzajamne ljubavi i uvijek budu spremni na osobne međusobne susrete koji svojom snagom nadilaze one koji se događaju putem medija, molimo te.

- Gospodine, potakni roditelje i odgojitelje da uvijek budu spremni s ljubavlju odgajati djecu i mlade kako bi

se odgovorno služili svim medijima i tehnologijama današnjice, molimo te.

- Gospodine, prosvijetli svojim svjetlom sve koji su danas uključeni u rad društvenih komunikacija, osobito tijekom ove pandemije: da njihov rad bude u službi istine, pravde i sveopćeg dobra, a bore se protiv svih laži, strahova i manipulatora ljudima, molimo te.

- Gospodine, samo otvoreno srce za Tebe može čuti i prihvatiti Tvoju Riječ. Podari nam takvo srce i uvijek zatvoreno za sve laži, strahove i nemire koji se pronose mnogim današnjim sredstvima društvenih priopćavanja, molimo te.

- Gospodine, obrati sve one koji putem sredstava društvenih komunikacija svjesno pronose nevjeru, mržnju, nemire, nepravde, razvratnost, nemoral i sve što se protivi Tvome Zakonu i dobru čovjeka kako bi ovaj svijet bio ispunjen dobrom kojemu si Ti jedini Izvor, molimo te.

- Gospodine, sve naše drage pokojne uvedi u svoje vječnom kraljevstvo radosti i mira, molimo te

Nebeski Oče, koji si nas po svome Sinu i našem Spasitelju Isusu Kristu u Duhu Svetom obdario nadom koja ne prolazi, usliši sve ove naše izgovorene molitve kao i one koje su samo Tebi znane u našim srcima. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

(Propovijed napisao p. Mato Anić, a Molitvu vjernika sastavio preč. Vladislav Žarko Ošap)

Novinarsko poslanje u odjeku Godine Božje Riječi

Imajući iskustvo da se čovjek od životinjskoga svijeta razlikuje, u prvom redu, po svome razumu i govoru, ljudi su skovali izreku: „Vol se veže za rogove, a čovjek za riječ!“ Odatle bismo mogli ustvrditi kako je sposobnost komuniciranja svojstvena ljudskom rodu, baština još iz doba „raja na zemlji“. Da je to uistinu tako, svjedoči i teološka istina kako Bog kroz cijelu povijest „razgovara“ s čovjekom. A Bogom nadahnuti pisci, u određenim trenutcima ovozemnoga protoka vremena, bilježili su Božje poruke i pouke, zaodjenuvši ih u ruho ljudske riječi. Vrhunac u kojemu se prepoznaje „rajsko“ porijeklo čovječje sposobnosti komuniciranja jest utjelovljenje Riječi – Isusa Krista, druge Božanske osobe: „I Riječ tijelom postade i nastani se među nama“ (Iv 1,14). Papa **Benedikt XVI.** će u razgovorima s novinarom **Petrom Seewaldom** kazati: „Po Kristovoj je poruci i poruci Crkve k nama vjerodostojno pristupio znanje o Bogu. Bog je htio ući u ovaj svijet. Bog je htio da ga ne naslućujemo samo izdaleka preko fizike i matematike. Htio nam se pokazati. I tako je mogao učiniti ono o čemu se izvješćuje u evanđeljima“, (*Svjetlo svijeta*, Verbum, Split, 2010., str. 194).

Uzvišenost novinarskoga posla koji je – reći će oni koji se time bave – „kruh s osam kora“, prepoznaje se ponajviše u autentičnosti tumačenja i posredovanja te Riječi i te Poruke čovjeku. Međutim, iako je „Bog stvorio čovjeka za neraspadljivost i učinio ga na sliku svoje besmrtnosti“, ipak je „đavlovom zavišću došla smrt u svijet i nju će iskusiti oni koji njemu pripadaju“ (usp. Mudr 2,23-24). Zato je nedvojbeno kako je ljudska riječi nerijetko obezvrijeđena te je doživjela devalvaciju. Odatle i poslanje „posredovatelja“ informacija i „tumača“ događaja biva stavljeno na kušnju s pitanjem u čijoj će službi biti.

Završetak Godine Božje Riječi

Među najočitije plodove postmodernoga (završnog) procesa otuđenja čovjeka u zapadnoj civilizaciji spada i to da nema „velikih riječi“; nema autoriteta; nema općeprihvaćenih normi koje obvezuju sve. Stoga se prepoznaje kako ljudi, želeći osvojiti vrhunce slobode i postati kao bogovi (usp. Post 3,5), opasno srljaju u provalije anarhije i samouništenja. Odatle je nužno krenuti u potragu za onim što čovjeku neće ograničavati njegovu samostalnost, ali će ga očuvati od pogubnih pobuna. Godina Božje Riječi koju su biskupi Biskupske konferencije BiH za ovdašnje područje proglasili na svome 78. redovitom zasjedanju u Banjoj Luci, održanom 13. i 14. srpnja 2020., bila je izvrsna prigoda i za obnovu duha i poslanja svakoga krštenoga, a na osobit način djelatnika u sredstvima društvenih priopćavanja. Podsjećanja radi valja spomenuti kako je proglašenje Godine Božje Riječi došlo je u prigodi 1600 ljeta od smrti crkvenoga naučitelja, prevoditelja i tumača Svetoga pisma **Sv. Jeronima** (347. – 420.) te je trajala od njegova spomendana (30. rujna) prošle 2020. do istoga nadnevka ove 2021. godine.

Poruka *Knjige iskupljenja*

Uslijed poplave ideološki motivirane literature, opterećenosti koju su donijela stoljeća te aktualnoga banaliziranja ljudske komunikacije, današnji je naraštaj u realnoj opasnosti, ne prepoznati važnost i spasonosnost vječne Riječi i biblijske poruke.

Međutim, u kontekstu 85 godina od prvoga dokumenta crkvenoga učiteljstva koji se izravno bavi sredstvima društvenih priopćavanja tj. enciklike o filmu pape **Pija XI.** (1857. – 1939.). *Vigilanti cura – (Budnim oprezom)*, objelodanjene 29. lipnja 1936., dobru ilustraciju životne

važnosti Svetoga pisma, nudi upravo jedno filmsko ostvarenje.

Naime, o tomu su na zanimljiv način u uratku *Knjiga iskupljanja* (originalnoga naslova: *The Book of Eli*) redateljski progovorila braća **Albert** i **Allen Hughes**, na temelju scenarija **Garya Whitta**. Radnja filma snimljenoga 2010. odvija se u post-apokaliptičnom svijetu u kojemu glavni lik *Eli* (**Denzel Washington**) prolazi razorenom Amerikom s ciljem ispuniti svoju misiju za koju se poslije otkriva da je: sačuvati svetu knjigu i pohraniti je na sigurno. O njezinoj vrijednosti ponajviše zna šef bande *Carnegie* (**Gary Oldman**) te svakodnevno šalje svoje momke u potragu za njom. Kada susretne Elia shvati da on posjeduje knjigu na temelju koje bi, smatra, mogao ovladati svijetom, te se daje u potjeru. Na kraju se otkriva kako je riječ o Bibliji i to pisanoj na Brailleevu pismu koju je Eli svaki dan čitao i učio napamet. Kada zajedno Carnegievom posvojenom kćerkom *Solarom* (**Mila Kunis**), koja je krenula za njim – jer joj je pokazao da postoji veći smisao života od banditskoga koncepta pokoravanja drugih – pronađe sigurno utočište, počne diktirati redak po redak kako bi se riječ sačuvale za buduće naraštaje i bile smjerokaz za obnovu života i civilizacije.

Sloboda u svjetlu Svetoga pisma

Slično je u svome *Ex pontu* promišljao naš nobelovac **Ivo Andrić** pitajući se: „O gdje je ona mukla riječ, tiha, nerazumljiva, dobra riječ, što svijetli u mraku kao mali, mali oganj koji se nikad ne gasi? Gdje je riječ utjehe?“

Kršćani su nekoć prepoznavali da je ta Riječ zapisana u Bibliji. Ona je uistinu živa i djelotvorna, „oštrija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca“ (usp. Heb 4,12). Stoga se za tu zbirku od 46 knjiga Staroga zavjeta

i 27 knjiga Novoga zavjeta, jednostavno kaže: Sveto pismo. Za prenošenje svoje poruke u povijesti spasenja Bog se poslužio ljudima i njihovim sposobnostima te su istinski autori ovoga Pisma: i Bog i čovjek (usp. *Dei Verbum*, 11). Treba ga „čitati i tumačiti u istom Duhu u kojem je napisano“ (usp. DV, 12) kako se ne bi upalo u „banditsku“ zabludu ovladavanja drugima.

To je poticaj i za duhovnu obnovu katolika medijskih djelatnika. Odatle valja još jednom prizvati u pamet riječi svetoga pape **Ivana Pavla II.** koje je uputio novinarima 4. lipnja 2000., prigodom proslave Jubileja novinara. „U pisanju i pravljenju priloga nitko se ne smije voditi isključivo kriterijem čitanosti, slušanosti i gledanosti, na štetu doista poučnih servisa. Nitko se isto tako ne smije nekritički pozivati na pravo na informaciju ne vodeći računa o ostalim pravima osobe“, poručio je tada Papa te podcrtao: „Nijedna sloboda, uključujući slobodu izražavanja, nije apsolutna: ona naime ima svoju granicu u dužnosti poštivanja dostojanstva i legitimne slobode ostalih ljudi!“

Zadaća novinara

Kada se tako shvati onda je to Pismo, kako se izrazio **Sv. Pavao**, „bogoduho, korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban“ (usp. 2 Tim 3,16-17). Starozavjetni Izabrani narod to je razaznavao kao izvoriste svoje narodne i društvene obnove nakon vremena babilonskoga sužanjstva (587. pr. Kr. – 539. pr. Kr.). Svjedočeći jeruzalemskim ruševinama, što je predstavljalo njihovu nacionalnu tragediju, u svjetlu biblijskoga Zakona, prepoznali su nužnost popravljanja moralnih razvalina i duhovne obnove svakoga pojedinca. Nakon što su na gradskim zidinama – unatoč različitim opstrukcijama – pokrpali ono što je bilo nužno, okrenuli su se Božjoj riječi. Namjesnik **Nehemija**, i svećenik-književnik **Ezra** ljudima

su od ranoga jutra, javno na trgu u Jeruzalemu čitali riječi Zakona, a narod je „pozorno slušao“ te ganutljivo plakao, na što su ih ovi ohrabрили: „Ne žalostite se: radost Gospodnja vaša je jakost“ (usp. Neh 8).

Imajući iskustvo krvavoga rata, i hrvatski je narod – kao i ostali narodi koji žive na ovdašnjem podneblju – prošao fazu materijalne obnove. Porušene crkve, župne kuće i druga crkvena zdanja u velikoj većini su ponovno podignuti – neki čak i veći i ljepši nego što su bili. No, umjesto duhovnoga povratka korijenima sada se nalazimo u razdoblju fizičkoga odlaska i prirodnoga izumiranja. U suočavanju s ovom situacijom postoje dvije opcije: žalovanje nad sudbinom i pesimističko čekanje kada će nas nestati ili vjerničko razbuđivanje i utvrđivanje „ostatka koji tek što ne umre“ (usp. Otk 3,2). Kako napisa Nobelovac, nije vrijeme za isprazne priče. „I gle, kao uvijek u časovima najvećeg iskušenja, ja vidim, da mi u dnu duše, pod tvrdom korom i sivim talogom praznih riječi i izvitoperenih pojmova koji tako brzo iznevjere, žive vječne, nesvjesne i blagoslovljene baštine djedova, koji su tijelo svoje položili u stara rasuta grobišta, a jednostavne i jake vrline svoje u temelje naših duša“, *Ex ponto*.

U tom procesu novinarsko zvanje ima izniman (a i uzvišen) zadatak na temelju Božje riječi prepoznavati u čemu su to naši stari nalazili snagu u borbi sa životnim iskušenjima te unositi svjetla u tmine javnoga mnijenja opterećenoga dnevno-političkim previranjima.

Piše: Josip Vajdner

Mediji u Novom zavjetu

Riječ „medij” označava bilo koje sredstvo komunikacije, pa tako, govoreći o medijima, ne trebamo imati na umu samo suvremene medije poput radija, televizije, interneta, nego i one medije koje čovječanstvo poznaje već stoljećima ili tisućljećima.

Ovdje nemamo prostora da bismo predstavili cjeloviti biblijski govor o medijima, bilo da je riječi o likovima ili spisima, ali vidjet ćemo kako Novi zavjet progovara o različitim medijima i kako gleda na služenje tim medijima.

Sveto pismo kao medij

Već Markovo evanđelje koristi Stari zavjet kao medij kojim su prenesene poruke čije je ispunjenje vidljivo u evanđelju i u osobi Isusa Krista, no takvo korištenje starozavjetnih tekstova još je jasnije u Lukinu i Matejevu evanđelju.

U Lukinu evanđelju spominje se svitak Knjige Izaijine koji Isus uzima u ruke, čita njegov odlomak, a onda mu daje i aktualizirano tumačenje: „Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima” (Lk 4,21). Doista, cijelo Sveto pismo, kako i svaki njegov dio, predstavljaju medij i to medij kojim progovara Bog, ali i medij kojim progovaraju ljudi određenoga mjesta i vremena. Ovaj medij, prema Isusovu postupku, ima svoju nadvremensku vrijednost. Takva vrijednost Svetoga pisma kao medija svoje opravdanje ima u Bogu koji nadilazi mjesna i vremenska ograničenja. Zato će Isus kasnije u istom evanđelju i reći: „Lakše će nebo i zemlja proći negoli propasti i jedan potezić Zakona” (16,17), pri čemu se ne misli isključivo na zakonske tekstove Staroga zavjeta, nego na Petoknjžje kao zbirku koja je nosila skupni naziv Tora ili Zakon. Na kraju evanđelja jasno je da je Sveto pismo viđeno kao medij čiji je

primarni sadržaj Isus Krist, pa čak i kad je riječ o Starom zavjetu koji je označen izrazima Zakon i Proroci. Evanđelist ondje opisuje Isusov razgovor s učenicima na putu u Emaus: „Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu” (24,27).

Evanđelje po Mateju obilato se služi Starim zavjetom kao sredstvom komunikacije. Dapače, Stari zavjet jasno navješćuje dolazak Isusov i sve što se s njime događa. Počinje to već kod navješćaja Isusova rođenja kad evanđelist tumači: „Sve se to dogodilo da se ispuni što Gospodin reče po proroku: 'Evo, Djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu se ime Emanuel – što znači: S nama Bog!’” (Mt 1,22-23). Na kraju evanđelja i sam će Isus reći: „Ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta” (28,20). Tako riječi starozavjetnoga proroka uokviruju cijelo evanđelje i daju mu značenje. Stari zavjet korišten je kao medij koji otvara put evanđelju.

Ivanovo evanđelje poziva se na Sveto pismo kao na medij kojim se dokazuje istina o Isusu Kristu. Tako Isus kaže: „Vi istražujete Pisma jer mislite po njima imati život vječni. I ona svjedoče za mene, a vi ipak nećete da dođete k meni da život imate” (Iv 5,39). Vidljivo je iz ovoga da je u Svetom pismu kao mediju prisutna istina, no ta istina ne mora nužno biti od ljudi prihvaćena.

Poslanice kao medij

Apostol Pavao pišući poslanice služi se najprikladnijim medijem svoga doba – pismom. Pisma su tada bila pisana na papirusu i rjeđe na pergameni. Vrlo lako su se prenosila i stizala do najudaljenijih krajeva tada poznatoga svijeta. Pavao se nije ustručavao služiti svim sredstvima ne bi li prenio poruku o Isusu Kristu i poruku Isusa Krista.

Apostol se pritom služi uobičajenim načinom pisanja pisama toga doba. Svako pismo započinje uvodnim predstavljanjem i pozdravom. Obično je na početku svakoga pisma pisalo tko ga piše, kome je pismo upućeno te pozdrav. Tako je Pavao mogao napisati: „Pavao Crkvi Božjoj u Korintu, milost.” On doista i donosi ove elemente na početku svojih poslanica, ali ih i obogaćuje. Tako u Prvoj poslanici Korinćanima dodatno opisuje sebe samoga: „Pavao, po Božjoj volji pozvan za apostola Krista Isusa” (1 Kor 1,1). Kad navodi naslovnike svoje poslanice on ovako proširuje: „Crkvi Božjoj u Korintu – posvećenima u Kristu Isusu, pozvanicima, svetima, sa svima što na bilo kojemu mjestu prizivaju ime Isusa Krista, Gospodina našega, njihova i našega” (1,2). Na kraju obogaćuje i pozdrav: „Milost vam i mir od Boga, Oca našega, i Gospodina Isusa Krista!” (1,3).

Već iz ovoga primjera vidljivo je da Pavao slijedi običaje pisanja svoga doba jer je to jedini način kako može biti razumljiv svojim čitateljima. No on unutar toga uobičajenoga okvira dodaje i tipičan kršćanski biljeg.

Između virtualnoga i stvarnoga

Možda će zvučati iznenađujuće, no i u svijetu poslanica mogao je postojati problem virtualne „stvarnosti”, to jest problem različitoga predstavljanja neke osobe u stvarnosti i putem medija. S tim problemom susreo se Pavao. Optuživali su ga Korinćani da na jedan način postupa dok je prisutan među njima, a na drugi način kad im piše. Stoga u Drugoj poslanici Korinćanima čitamo: „Ja, Pavao, osobno vas zaklinjem blagošću i obazrivošću Kristovom – ja koji sam licem u lice među vama 'skroman', a nenazočan prema vama 'odvažan' – molim da, jednom nazočan, ne moram biti odvažan smionošću kojom se kanim osmjeliti protiv nekih što smatraju da mi po tijelu živimo... Samo da se ne bi činilo kao da vas zastrašujem poslanicama! Jer 'poslanice su, kaže, stroge i snažne, ali tjelesna nazočnost nemoćna i riječ

bezvrijedna” (2 Kor 10,1-2.9-10). Na ove optužbe apostol odgovara: „Takav neka promisli ovo: kakvi smo nenazočni riječju u poslanicama, takvi smo i nazočni djelom” (10,11).

Važnost dosljednosti i istinitosti

Pavao prepoznaje važnost vjerodostojnosti i dosljednosti. Korinćanima je naime Pavao bio obećao da će ih pohoditi, no oni su vidjeli da Pavao nikako ne dolazi, te su mogli zaključiti da ih je prevario. Pavao stoga ljudskoj mudrosti ili tjelesnoj mudrosti suprotstavlja Božju mudrost i Božju milost (1 Kor 2,4-5; 2 Kor 1,12). Uistinu, čovjek snuje, a Bog određuje. Apostol je doista imao nakanu ponovno doći i pomoći Korinćanima da riješe svoje probleme, no nije mu bilo moguće jer su se promijenile okolnosti. Zato se trudi objasniti što se dogodilo i ukloniti nastali nesporazum (1,13-14). On ih ne bi mogao varati niti im štogod krivo obećati, jer za njih živi, oni su njegova slava (1,14). Ako su korintski kršćani njegova slava, njegova proslava, onda znači da o njima ovisi i njegov vječni život. S time se apostol ne bi kockao. Njegovom lažju palo bi u vodu sve nastojanje oko navještaja evanđelja i privođenja k vjeri, bilo bi uzaludno sve apostolovo poučavanje u Korintu jer mu više nitko ne bi vjerovao. U tome je razlog velike Pavlove želje da im objasni kako ništa nije lakomisleno i brzopleto obećao, kao da bi istovremeno mogao reći i „da” i „ne” (1,17).

Ne samo da je njegova riječ vjerodostojna nego u potvrdu njezine vjerodostojnosti on u Drugoj poslanici Korinćanima poziva i svjedoke: Silvana i Timoteja. Pavao tako gotovo pravno, kao na sudu, želi dokazati svoju vjerodostojnost, a ta pak vjerodostojnost proizlazi iz vjerodostojnosti Kristove, jer „Sin Božji, Isus Krist... nije bio 'Da!' i 'Ne!', nego u njemu bijaše 'Da!'” (2 Kor 1,19). Isus je, dakle, samo „Da!” Time apostol želi reći da je Bog vjeran svojim obećanjima. On nije nešto bio obećao što poslije ne bi i učinio ili što neće učiniti.

Takva vjerodostojnost i istinitost potrebna je i u svakom kršćanskom služenju medijima. Kršćanin se treba služiti svim raspoloživim medijima i to treba činiti na najbolji mogući način, pri čemu mora uvijek ostaviti i kršćanski biljeg. Kršćanin i u medijima mora ostati do kraja kršćanin. Ne može se biti kršćanin, a putem društvenih mreža nekoga ocrnjivati ili ismijavati. Ne može se biti kršćanin, a putem medija širiti mržnju ili neprovjerene vijesti. Kršćanin i u medijima mora biti apostol istine.

Piše: fra Darko Tepert

(članak objavljen na mrežnoj stranici mjesečnika „Svjetlo riječi“: <https://www.svjetlorijeci.ba/novosti/mediji-u-novom-zavjetu>)

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine

BiH - 71 000 Sarajevo, Kaptol 32
tel./fax.: +387 66 68 67
e-mail: bkbih@bih.net.ba
www.bkbih.ba